

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук,

доцента Швець Олени Анатоліївни

про дисертацію Брюханової Галини В'ячеславівни «Професійна підготовка майбутніх фахівців з дизайну друкованої продукції в Україні (60-ті роки ХХ - початок ХХІ ст.)» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

В умовах розвитку Української держави та у зв'язку з прийняттям Національної доктрини розвитку освіти, Закону України «Про вищу освіту» визначаються нові пріоритети реформування системи освіти, відбувається складний процес її модернізації та інтеграції. Вхідження України в європейський і світовий простір активізує систему підготовки фахівців з дизайну друкованої продукції як важливий чинник культурного й духовного розвитку країни.

Актуальність дослідження зумовлена відносно невеликим досвідом підготовки фахівців дизайнерського профілю (за державним класифікатором, спеціалізації, пов'язані з дизайном, були введені в українських вищих навчальних закладах мистецького спрямування з середини 90-х – початку 2000-х років), а також тим, що досвід використання візуально графічних технологій у навчально-виховному процесі вищих закладів мистецького профілю та впровадження комп'ютерного та програмного забезпечення становить орієнтовно 10-15 років.

Як засвідчить аналіз стану фахової підготовки, студенти вищих навчальних закладів неповною мірою володіють фаховою майстерністю, методикою проектування та виконання поліграфічної продукції, не завжди одержують в освітньому середовищі сприятливі умови для особистісно-професійного зростання. Незважаючи на те, що проблеми підготовки фахівців із дизайну, застосування комп'ютерних технологій в освіті знаходяться у науковому полі дослідників, проте тема професійної підготовки майбутніх дизайнерів друкованої продукції в Україні практично не досліджувалася у теоретичному й практичному аспектах. Так, поза увагою дослідників залишився історичний аспект професійної підготовки саме

фахівців із дизайну друкованої продукції. З огляду на це, дисертаційне дослідження Г. В. Брюханової є своєчасним відгуком на актуальні проблеми підготовки майбутніх фахівців з дизайну друкованої продукції, що дає підстави вважати його своєчасним і вкрай необхідним для розвитку теорії і методики професійної освіти.

Можна цілком погодитися з твердженням автора, що педагогічний простір у сфері підготовки фахівців з дизайну більш ніж інші галузі відкритий викликам часу за рахунок своєї специфіки. Це відносно молода галузь освіти, що формується разом з державою, відповідаючи проявам і тенденціям світової культури, відповідаючи соціально-економічним впливам.

Аналіз, проведений дисертанткою, щодо стану комп'ютеризації в Україні дозволяє стверджувати, що недостатньо уваги приділяється психолого-педагогічним основам використання графічних комп'ютерних технологій навчання у вищих навчальних закладах мистецького напрямку, не розроблений належним чином понятійно-термінологічний апарат, потребують удосконалення критерії оцінювання ефективності застосування графічних комп'ютерних програм. Тому зрозуміло, що методичні підходи й технології професійної підготовки дизайнерів друкованої продукції знаходяться на етапі становлення, розвитку та вдосконалення.

Щодо аналізу змісту дисертації, то необхідно зазначити, що здобувачкою логічно обгрунтовано та ретельно розроблено її структуру. Особливої уваги заслуговує єдність побудови та розміщення смислових блоків, розділів і підрозділів, вивіреність висновків (як проміжних, так і узагальнювальних). Співвіднесення теми, компонентів і змісту роботи не викликає сумнівів.

Актуальність досліджуваної проблеми, її теоретичні засади одержали в дисертації належне обгрунтування, аргументацію та конкретизацію. Дисертанткою чітко формулюються об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження, переконливо сформульовано наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів. Ретельний аналіз змісту дисертації та автореферату дозволив зробити висновок про їх наукову обгрунтованість, логічність і послідовність у вирішенні поставлених завдань, а також про наукову ерудицію, широкий світогляд і здатність авторки вирішувати складні педагогічні проблеми.

Для вирішення поставлених завдань і досягнення мети здобувачкою застосовано комплекс теоретичних і емпіричних методів дослідження. Заслугує неабиякого схвалення те, що дисертантка зуміла синтезувати філософські, психологічні, і педагогічні підходи, а саме системно-хронологічний, історіографічний, культурологічний, акмеологічний, які дозволили сформулювати теоретичне підґрунтя роботи. Позитивним є те, що вони добиралися відповідно до завдань конкретного етапу наукової роботи; прийоми та операції з теоретичним і фактичним матеріалом здійснювалися послідовно, відповідно до програми і методики наукового пошуку.

Передусім зазначимо, що Галиною В'ячеславівною здійснено інноваційне історико-теоретичне дослідження, спрямоване на вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з дизайну друкованої продукції в умовах вищої школи. Заслугує на увагу також концепція дослідження, мета якої зосереджується на стратегії вирішення завдань підготовки майбутніх фахівців з дизайну друкованої продукції в умовах мистецьких і немистецьких вищих навчальних закладів.

На нашу думку, суттєвим здобутком дослідниці є обґрунтування періодів розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців із дизайну друкованої продукції в Україні, визначення напрямів використання вітчизняного досвіду професійної підготовки фахівців із дизайну в сучасній Україні, уточнення теоретичної сутності поняття «дизайн», удосконалення навчальних планів і програм підготовки майбутніх фахівців з дизайну в умовах університету.

Як слушно зазначає дисертантка, суттєвим недоліком в організації підготовки майбутніх фахівців із дизайну друкованої продукції є її переважно теоретичний рівень, наслідком якого є неопрацьованість практичних навичок, знеособленість і заорганізованість освітнього процесу, недостатня готовність майбутніх фахівців до вирішення реальних практичних завдань, які стоять перед фахівцем.

Необхідно зазначити важливість дослідження проблеми збалансованості між базово-художніми та дизайнерськими дисциплінами, яку дослідниця пропонує вирішувати, спираючись на багатий історичний досвід харківської та інших мистецьких шкіл (ст. 20, ст. 71).

Підкреслимо, що в дисертаційному дослідженні Г. В. Брюханова вдається до спроби вирішити одну з найактуальніших проблем сучасної професійної освіти: як скоротити шлях від теоретичного засвоєння знань до їх практичного застосування; яким чином перетворити студента на успішного конкурентоспроможного фахівця.

Дисертанткою здійснено аналіз наукових джерел із досліджуваної проблеми (256 найменувань, з них 8 архівних справ). Це дозволило їй визначитись із сутністю базових понять, уточнити поняття «дизайн» та поняття «фахівець з дизайну друкованої продукції». Водночас дослідниця подає порівняльний аналіз тлумачення виокремлених понять різними науковцями, робить власні висновки, що є важливим для усвідомлення їх сутності та свідченням ґрунтовності теоретичних і методологічних засад проведеної наукової розвідки. Авторка здійснила досить детальний аналіз психологічної та педагогічної літератури з питань становлення української національної системи освіти, особливо фахівців з дизайну, а також дослідила архівні документи, зокрема Центрального державного архіву вищих органів державної влади, науково-педагогічної бібліотеки імені В.О.Сухомлинського НАПН України тощо.

Авторкою виявлено та охарактеризовано історичні, соціально-політичні, соціально-економічні та освітні передумови, що впливали на підготовку фахівців з дизайну друкованої продукції в Україні. Аналіз сутності розвитку дизайн-освіти, виконаний у історичному, соціально-економічному та політичному контекстах, уможливив обґрунтування історичних періодів розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців з дизайну друкованої продукції в Україні (60-ті роки ХХ – початок ХХІ ст.). Визначено й охарактеризовано особливості кожного з періодів.

У загальних висновках викладено основні результати дослідження, які було висвітлено в 16 публікаціях, із них 9 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 – зарубіжних.

Вважаємо, що в дисертації на належному науковому рівні аналізується матеріал, узагальнюються факти, формулюються й аргументуються положення та висновки, вірогідність яких забезпечується системним аналізом теоретичного й емпіричного матеріалу. Висновки автора містять ґрунтовний узагальнено-логічний

виклад головних результатів дисертаційного дослідження і повністю співвідносяться з його метою та завданнями.

Позитивну оцінку заслуговує також детальний аналіз проведеного опитування студентів, результати якого засвідчили, що лише частина респондентів вважають результати виробничої практики успішними. Авторкою також визначаються чинники, які негативно впливають на їхнє фахове самовизначення у подальшій професійній діяльності.

Окрім цього, варто підкреслити ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертаційної роботи. Зміст і структура автореферату дисертаційного дослідження Брюханової Г.В. відповідає чинним вимогам, дає чітке уявлення про особливості та результати наукового пошуку.

Оцінюючи дисертацію загалом позитивно, варто зробити висновок, що вона є цілком оригінальним самостійним дослідженням актуальної проблеми теорії та методики професійної освіти і заслуговує позитивної оцінки. Водночас представлена робота спонукає до роздумів, із якими вважаємо за необхідне поділитися з членами спеціалізованої вченої ради, присутніми, запросити до участі у науковій дискусії з положень, винесених на захист.

Вважаємо за необхідне коротко розглянути дискусійні питання, зауваження та пропозиції:

1. На нашу думку, в тексті дисертаційного дослідження необхідно було б позбутися описовості та подати більше аналітичної інформації.

2. Велику кількість наведених прикладів використання зарубіжного досвіду, яка стосується педагогічних методик, доречно було би зібрати в один пункт (ст. 21-27, 61-62, 78-79, 101-102, 109-110, 161, 167, 176).

3. В авторефераті початок другого періоду хронологічно визначається дещо по різному: (з 1990 років на ст. 14, з 1991 р. на ст. 12, з 1992 р. на ст. 13), тому бажано визначити одну дату.

4. Доцільно було б також більш детально розкрити авторську методику викладання дисципліни проектування поліграфічної продукції та конкретизувати переваги використання авторської методики порівняно з наявними.

5. У тексті дисертаційної роботи та автореферату мають місце стилістичні та граматичні помилки, не завжди дотриманий науковий стиль викладу матеріалу, текст дисертації та автореферату в окремих місцях (ст. 127-129, 133, 135) потребує редагування.

Зазначені недоречності, на наш погляд, не впливають на ґрунтовність і вагомість проведеного дослідження, висловлені зауваження та побажання мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, а спричинені, головним чином, його масштабністю та багатогранністю. Для даної роботи, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, характерна конкретність, ілюстрованість прикладами, логічна та структурна цілісність.

На основі зазначеного вважаємо, що актуальна за проблемою дисертаційна робота Брюханової Галини В'ячеславівни є цілісним, цілком завершеним, самостійним науково-педагогічним дослідженням, що відображає багаторічну плідну дослідницьку діяльність.

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих наукових праць Брюханової Г.В. дає підставу зробити такий висновок:

дисертація Брюханової Галини В'ячеславівни на тему „Професійна підготовка майбутніх фахівців з дизайну друкованої продукції в Україні (60-ті роки ХХ - початок ХХІ ст.)” за актуальністю та змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу та новизною її основних результатів у публікаціях відповідає вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій, а саме: пп.9,11,13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів № 656 від 19 серпня 2015 року), а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

ЗАВІРЯЮ

Головний спеціаліст відділу кадрів
Національного лісотехнічного
університету України

13.05.2016 Підпис

Швець О.А., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дизайну Львівського
Національного лісотехнічного
університету України